PIA
SUOMEN PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUSYHDISTYS

Pääsihteeri Tuija Karanko 5.4.2018

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

**PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSIIN SIVIILITIEDUSTELUA (HE 202/2017) JA SOTILASTIEDUSTELUA (203/2017) KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI**

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry kannattaa esitettyjä siviili- ja sotilastiedustelua koskevia hallituksen esityksiä ja pitää tiedustelua koskevaa lainsääntöä erittäin tarpeellisena. Tiedustelutoiminta tarvitsee selkeän laintasoisen säätelyn ja yritykset ennakoitavan toimintaympäristön.

Suuri osa niistä kommenteista, joita PIA on esittänyt hallitusten esitysten valmisteluvaiheessa, on otettu huomioon. PIA haluaa tässä korostaa esitettyjen uusien viranomaistehtävien resursointia sekä elinkeinoelämän osallistumista tiedustelutoiminnan toteuttamiseen. Keskeisiä kysymyksiä ovat lisäksi uuden liiketoiminnan mahdollistaminen sekä yrityssalaisuuksien turvaaminen.

1 Resursointi ja elinkeinoelämän rooli

Yksi Suomen vahvuuksista on viranomaisten välinen yhteistyö sekä viranomaisten ja yritysten välinen yhteistyö mm. kokonaisturvallisuuden varmistamisessa. Yritysten kannalta viranomaisyhteistyö voi myös luoda suurempia hankekokonaisuuksia ja liiketoimintamahdollisuuksia. Pidämme siten hyvänä esityksissä kuvattua siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten yhteistoimintaa tietoliikennetiedustelun teknisessä toteuttamisessa.

Esitettyjen uusien viranomaistehtävien suorittaminen vaatii sekä henkilöresursseja että syvällistä asiantuntemusta. Teollisuus tukee mielellään viranomaisia myös näissä uusissa tehtävissä. Näemme, että siten toiminta voi synnyttää jo olemassa olevan osaamisen pohjalta uusia tuotteita ja palvelutoimintaa kansallisiin yrityksiin. Varsinainen tiedustelutoiminta ja pääsy tiedustelutietoon on kuitenkin pidettävä vain viranomaistehtävänä.

Hallituksen esityksissä mainitaankin mahdollisuus sopimusperustaisen palvelutuotannon hyödyntämiseen sekä suoranainen välttämättömyys yksityisen sektorin resurssien hyödyntämiselle. Tiedusteluviranomaisten on laajennettava myös kumppanuusverkostojaan. PIA pitää kirjausta erinomaisena ja on samaa mieltä, mutta olisi toivonut yritysten roolin tarkempaa konkretisointia. Kannatamme vahvasti erilaisia kumppanuusjärjestelyitä, joilla mm. PIA:n jäsenet tukevat turvallisuusviranomaisia jo nyt.

## 2 Uusien liiketoimintojen mahdollistaminen ja kansainvälisen kilpailukyvyn kasvattaminen

Koska esitetty tiedustelutoiminta edellyttää uusia teknologisia ratkaisuja ja viranomaisten omat resurssit ovat rajallisia, näemme mahdollisuuksia uusien tuotteiden, osaamisen ja liiketoimintamallien syntymisen kansallisiin yrityksiin niillä jo olemassa olevien kyvykkyyksien lisäksi. Kotimaisen teollisuuden osaamisen hyödyntäminen tukee kotimaisen asiantuntemuksen kehittymistä, teknisen kyvykkyyden rakentamista ja varmistaa osaltaan toiminnan ja järjestelmien huoltovarmuuden vaatimusten täyttymistä. Esitettyjen lakien mukaisella tiedustelutoiminnalla on parhaimmillaan vaikutusta mm. yritysten uudistumiseen, osaamisen kehittämiseen, digitalisaation edistämiseen ja sitä kautta uuteen liiketoimintaan. Tämä edellyttää kuitenkin pelkän tiedonvaihdon lisäksi läheistä ja konkreettista yhteistyötä ja kehittämistyötä yritysten ja viranomaisten kesken.

Hyvän lainsäädännön mahdollistama ennakoitava toimintaympäristö on hyvä pohja yritysten toiminnalle ja investointipäätöksille. Hallituksen esityksissä tämä on huomioitu monin tavoin. Niissä ei esimerkiksi velvoiteta yrityksiä liiketoimintaansa haittaaviin rajoitteisiin (kuten takaportit).

## 3 Tietojen vaihto kansainvälisessä tiedusteluyhteistyössä

Viranomaisten kansainvälisessä tiedusteluyhteistyössä mm. vaihdetaan tietoja. Suomen viranomaisten kansainvälistä tiedusteluyhteistyötä on systemaattisesti kasvatettu viime vuosina.

PIA on huolissaan suomalaisen teollisuuden yrityssalaisuuksien suojaamisesta. Hallituksen esityksiin on toki kirjattu, ettei Suomen kansallisen edun mukaista olisi tietyn yrityksen yrityssalaisuuksien luovuttaminen kansainväliselle yhteistyökumppanille. Tiedustelutieto on kuitenkin kauppatavaraa. Näkemyksemme mukaan viranomaisten strategisten yrityskumppaneiden tai sotataloussopimusten omaavien yrityksen yrityssalaisuuksia ei tulisi missään nimessä luovuttaa.

## 4 Tiedustelutoiminta tukee ja turvaa myös yritysten toimintaa

Turvallisuusviranomaisten arvion mukaan useat ulkovallat pyrkivät kohdistamaan laajaa ja teknisesti edistynyttä kyber- vakoilua Suomen valtionhallinnon lisäksi kansantaloudellisesti merkityksellisiin yrityksiin. Kyber- vakoilulla pyritään mm. teollisuusvakoiluun tai hankkimaan yrityksiltä sensitiivistä tietoa niiden varautumisesta, kyvystä tuottaa huoltovarmuutta sekä eri järjestelmien toimivuudesta. Kybervakoilun ja -operaatioiden merkitys kasvaa tulevina vuosina entisestään. Koska teknistynyt puolustusjärjestelmämme on riippuvainen suomalaisen teollisuuden tuottamista palveluista ja ratkaisuista, on puolustus- ja turvallisuusteollisuus yksi vakoilun kohde. PIA näkee hallituksen esitykset myös tältä kannalta tervetulleina. Tiedustelutoiminta tukee ja turvaa myös yritysten toimintaa, mukaan lukien yritysten toiminta ja tuki kriisinhallintaoperaatioissa.

Yritykset ovat itse vastuussa suojautumistoimenpiteistään. Viranomaisilla ja kriittisillä yrityksillä on kuitenkin tarve yhtenäiselle tilannekuvalle, jota tiedustelutoiminta osaltaan tukee.

## 5 Tietojen luovuttaminen yrityksille

Esityksen mukaan tiedusteluviranomaisen olisi tarpeen mukaan vaihdettava tietoa mm. yhteisöjen kanssa, jotka ovat keskeisessä osassa Suomen kokonaismaanpuolustuksessa. On positiivista, että tiedustelun tuottamaa tietoa voitaisiin tarvittaessa luovuttaa yksityisille yhteisöille vakavien uhkein torjunnan mahdollistamiseksi tai merkittävien taloudellisten tappioiden estämiseksi.

Ehdotuksissa todetaan, että tietojen luovuttamisen yhteydessä tulisi ottaa huomioon yrityksen asema maanpuolustuksessa ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tuottamisessa. Myös tässä PIA näkisi mielellään, että yritykset olisivat ennalta kategorisoitu mm. strategisen kumppanuuden tai sotataloussopimuksen perusteella.